



Teachers' Dark and Light Triad Personality Traits in the Context of Perceptions of Personal and Professional Competence

Asiye Dursun^{1,a}, Hicran Özkul^{2,b,*}

¹Faculty of Arts and Sciences, Kütahya Dumlupınar University, Kütahya, Türkiye

²Faculty of Education, Kütahya Dumlupınar University, Kütahya, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 10/05/2024

Accepted: 13/02/2025



This paper was checked for plagiarism using iThenticate during the preview process and before publication.

Copyright © 2017 by Cumhuriyet University, Faculty of Education. All rights reserved.

ABSTRACT

How teachers, who are an important element for an effective education, perceive themselves professionally is a very important issue. In this context, how teachers perceive themselves personally and the personality traits they possess can also have an impact on their professional self-perception. For this reason, this study aimed to examine the relationships between teachers' professional competencies and their personal competencies, Light and Dark Triad personality traits. The participants of the study consisted of 245 teachers from different branches, 79 of whom were male and 166 of whom were female. The data were collected using Personal Information Form, Personal and Professional Competencies Scale, Light Triad Scale and Dark Triad Scale. The data were subjected to multiple regression analysis after necessary adjustments in SPSS 26 package program. The results indicated that Dark Triad personality traits had a negative effect on teachers' perception of professional and personal competence, Machiavellianism, one of the Dark Triad sub-dimensions, had a negative effect, and Humanism, one of the Light Triad traits, had a positive effect. The study concluded that as teachers' Machiavellianism characteristics decreased and their humanism characteristics increased, even at a low level, their professional and personal competencies increased. In line with these results, suggestions for practitioners and researchers are presented.

Keywords: Perception of professional competence, perception of personal competence, Light Triad personality traits, Dark Triad personality traits, teacher

Öğretmenlerin Karanlık ve Aydınlik Üçlü Kişilik Özellikleri Bağlamında Kişisel ve Mesleki Yetkinlik Algıları

Bilgi

*Sorumlu Yazar

Süreç

Geliş: 10/05/2024

Kabul: 13/02/2025

Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce iThenticate yazılımı ile taranmıştır.

Copyright



This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Öz

Etkili bir eğitim için önemli bir unsur olan öğretmenlerin, kendilerini mesleki açıdan nasıl algıladıkları oldukça önem verilen bir konudur. Bu bağlamda öğretmenlerin kişisel olarak kendilerini nasıl algıladıkları ve sahip oldukları kişilik özellikleri de mesleki boyutta kendilerini algılamaları üzerinde belirleyici olabilmektedir. Bu nedenle bu araştırmada öğretmenlerin mesleki yetkinlikleri ile kişisel yetkinlikleri, Aydınlik ve Karanlık Üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını farklı branşlardan 79'u erkek ve 166'sı kadın olmak üzere 245 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, Kişisel Bilgi Formu, Kişisel ve Mesleki Yetkinlikler Ölçeği, Aydınlik Üçlü Ölçeği ve Karanlık Üçlü Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler SPSS 26 paket programında gerekli düzenlemelerin ardından çoklu regresyon analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda öğretmenlerin mesleki ve kişisel yetkinlik algısı üzerinde Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin negatif yönde etkili olduğu, Karanlık Üçlü alt boyutlardan Makyavelizmin negatif yönde, Aydınlik Üçlü özelliklerinden Hümanizmin ise pozitif yönde etkili olduğu tespit edilmiştir. Düşük düzeyde de olsa öğretmenlerin Makyavelizm özellikleri azaldıkça, hümanizm özellikleri arttıkça mesleki ve kişisel yetkinliklerinin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda uygulayıcı ve araştırmacılar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mesleki yetkinlik algısı, kişisel yetkinlik algısı, Aydınlik Üçlü kişilik özellikleri, Karanlık Üçlü kişilik özellikleri, öğretmen.

Giriş

Nitelikli ve başarılı bir eğitim sistemi için etkili öğretmenlere her zaman ihtiyaç duyulmaktadır. Öğretmenler, yalnızca bilgi aktaran kişiler değil, aynı zamanda öğrencilerin yeteneklerini ve becerilerini geliştiren, öğrenmeye olan motivasyonlarını artıran ve onları hayat boyu öğrenmeye teşvik eden rehberlerdir. Eğitime verilen önemin her geçen yıl artmasıyla birlikte, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin ve etkililiklerinin geliştirilmesi de büyük bir gereklilik haline gelmiştir (Barber & Mourshed, 2007). Bu bağlamda, etkili bir öğretimin sağlanması, öğrenme performansının iyileştirilmesi ve öğrenme sürecindeki performansın kalitesinin artırılması için öğretmenlerin kendi yetkinliklerini nasıl algıladıklarının bilinmesi büyük bir önem taşımaktadır (Hakim, 2015). Benzer şekilde okullarda öğretmen yetkinliğinin önemli olduğu, bu nedenle öğretmen yeterliliğinin okul etkililiği için değerlendirilmesi gerektiği belirtilmektedir (Bakhrü, 2017). Öğretmenlerin kendi yetkinliklerini algılamaları, öğretme sürecindeki tutumlarını, davranışlarını ve uygulamalarını etkileyebilir. Olumlu bir öz algı, öğretmenlerin özgüvenlerini artırabilir ve öğrencilerle etkili iletişim kurmalarını sağlayabilir. Ayrıca öğretmenlerin güçlü yönlerini tanımları ve geliştirmeye odaklanmaları, öğrenci başarısını artırmak için stratejiler geliştirmelerine yardımcı olabilir (Çetinkaya, 2019; Fülleman vd., 2015; Goddard & Goddard, 2001; Kurt, 2012; Okursoy, 2016). Bu doğrultuda, öğretmenlerin, mesleki bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinde “bireysel yetenek” yaklaşımı ve “mesleki yeterlilik” yaklaşımı olmak üzere iki temel alan ele alınmaktadır. Öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinin çeşitli öğrenme fırsatları ile geliştiği, kişisel özelliklerin ve farklılıkların ise onların bu öğrenme fırsatlarından yararlanma derecesini etkilediği bilinmektedir (Kunter vd., 2015). Benzer şekilde öğretmenlerin öğretim yeterlilikleri ile kişilik özelliklerinin ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Aydın vd., 2013; Mihić vd., 2022). Bu noktada öğretmenlerin kişilik özellikleri, yeterlilikleri incelenirken dikkat edilmesi gereken bir unsur olarak değerlendirilebilir. Çünkü öğretmenlerin yeterlilikleri mesleki ve kişisel boyutta incelenirken, kişiliğin de ele alınması gereken bir unsur olduğu belirtilerek bu bileşenlerin öğretmen performans kalitesini belirlediği vurgulanmaktadır (Wardoyo, 2015). Bu kapsamda öğretmenlerin kişilik özelliklerinin dikkate alınmasının, mesleki gelişim süreçlerini daha etkili bir şekilde yönlendirmek ve öğretmenlik performansını artırmak için gerekli olduğu (Aydın vd., 2013; Kalafat, 2012; Mihić vd., 2022) ve öğretmenler için mesleki yeterlik algıları incelenirken kişisel yeterlik algıları kadar kişilik özelliklerinin de kritik konular arasında yer aldığı söylenebilir. Bununla birlikte ilgili araştırmaların genellikle beş faktör kişilik özellikleri bağlamında değerlendirildiği dikkat çekmektedir (Aydın vd., 2013; Mihić vd., 2022). Son yıllarda bireylerin davranış ve tutumlarını anlamada

önemli rol oynayan Karanlık Üçlü ve Aydınlik Üçlü kişilik özellikleri giderek dikkat çekmektedir. Karanlık Üçlü ve Aydınlik Üçlü kişilik özelliklerinin ulusal ve uluslararası alanyazında çeşitli değişkenlerle incelendiği tespit edilmiştir (Cooke, 2020; Erhan, 2022; Greitemeyer & Seidl, 2024; Sev vd., 2020). Bu çalışmada da Karanlık ve Aydınlik Üçlü olarak tanımlanan ve kişiliğin farklı boyutlarını ele alan kişilik özellikleri bağlamında öğretmenlerin mesleki ve kişisel yetkinlikleri ele alınmaktadır. Araştırmanın öğretmenlerin kişilik özelliklerinin, mesleki ve kişisel yetkinlikleri üzerindeki etkilerini anlamak ve bu bilgileri öğretmen eğitimi ve gelişimi için kullanılabilir hale getirmek amacıyla önemli olduğu düşünülmektedir.

Karanlık Üçlü kişilik özellikleri

2002 yılında Paulhus ve Williams’ın ortaya attığı Makyavelizm, klinik seviyede olmayan narsisizm ve psikopati olmak üzere üç temel kişilik özelliğini ifade eden Karanlık Üçlü kişilik özellikleri, sosyal ilişkilerin olumsuz şekilde etkilenmesine ve bireylerin sosyal ilişkilerini çıkarları doğrultusunda kullanmasına yol açmaktadır. Makyavelist kişilik özelliği yüksek olan bireylerin manipüle etme davranışını sıklıkla sergiledikleri, narsist kişilik özelliği yüksek olan bireylerin kendilerini diğerlerden üstün gördüğü; psikopat kişilik özelliği yüksek olan bireylerin dürtüsel, saldırgan özelliklerin yanında empati kurmakta zorlandıkları belirtilmektedir (Barlett, 2016). Bu üç kişilik özelliğinin birbirinden farklı içeriklere sahip olmasına rağmen “bencillik, insan ilişkilerinin yüzeysel, çıkar odaklı olması, uyumsuzluk, manipülasyona başvurma ve amaç odaklılık” gibi ortak yönleri bulunmaktadır (Özsoy & Ardic, 2017). Bununla birlikte Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin özünü, bireyin faydasını en üst düzeye çıkarma eğilimine hizmet eden; “göz ardı etme, kabul etme veya başkası için yararlı olmayan şeyleri tercih edebilme ve kötü niyetli kışkırtma” gibi inanç, düşünce ve davranışlar oluşturmaktadır (Moshagen vd., 2018). Karanlık Üçlü kişilik özelliklerine yüksek düzeyde sahip olan bireylerin, duygu yoksunluğu yaşama ve manipülatif davranışlar gösterme (Yılmaz vd., 2021), bencilce davranıp karşıdaki kişiyi kandırma eğilimi sergiledikleri (Temelli vd., 2021), işlevsiz ya da tehlikeli davranışlar gösterebilmektedir (Cömert & Gizir, 2020). Ayrıca toplumsal kurallar ile etik değerleri önemsememe, yalan, hile, aldatma, zorbalık gibi davranma ihtimalleri yüksektir (Muris vd., 2017). Bu açıdan sosyal yanı olan ve eğitim unsurunun yapıtaşı olarak nitelendirilebilecek öğretmenlerin, Karanlık Üçlü kişilik özelliklerine sahip olma düzeylerinin kendilerini mesleki yetkinlik algıları ile ilişkisi merak uyandırmaktadır. Bununla birlikte Karanlık Üçlü kişilik özellikleri, kişiliğin olumsuz yanını ele alırken kişiliğin olumlu yanını göz ardı etmesi ile eleştirilmektedir. Bu noktada alanyazında vurgulanan kavram Aydınlik Üçlü kişilik özellikleridir.

Aydınlik Üçlü kişilik özellikleri

Aydınlık Üçlü kişilik özelliklerinden ilki insanların temelde iyi olduğuna inanma eğilimini tanımlayan insanlığa inanç; ikincisi bireyin biricikliğine inanan ve değer veren Hümanizm ve üçüncüsü insanları çıkarı için kullanmaktan kaçınmayı içeren Kantçılık olarak tanımlamaktadır. Aydınlık Üçlü kişilik özellikleri yüksek olan bireylerin, başkalarını kabul etme, vicdan sahibi ve yaşantıya açık olma, insanların erdemli ve iyi olduğuna dair inanca sahip olma, güvenli bağlanma, yeterlilik, yüksek özsaygı ve özgünlüğe sahip olma ile “nezaket, bağışlayıcılık, merak, sevgi, bakış açısı ve şükran” gibi karakter güçlerine sahip olduğu görülmektedir (Kaufman vd., 2019). İlgili özellikler öğretmenlik mesleği bağlamında değerlendirildiğinde, öğretmenlerin yeterlilik algıları üzerinde etkili faktörler olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte Karanlık ve Aydınlık Üçlü kişilik özelliklerinin aldatma niyeti ve davranışı (Sevi vd., 2020), girişimcilik (Cooke, 2020; Polatçı & Yeloğlu, 2021), yapıcı sapma davranışı (Erhan, 2022), etik olmayan davranış sergileme (Polatçı & Ülkü, 2023), çevre yanlısı davranış ve değer yönelimleri (Kiral-Uçar vd., 2023) ile ilişkilerinin ele alınmasına rağmen mesleki ve kişisel yeterliklerle ilişkisini ele alan araştırmaya rastlanmamıştır. Benzer şekilde bir iş yaparken veya belirli bir durum karşısında bireyin, başarılı/başarısız olmasında belirleyici bir faktör olan yetkinlik (McClelland, 1993) algısının öğretmenler için önemi ve farklı değişkenlerle ilişkisi birçok araştırma tarafından vurgulanmaktadır (Ahsan vd., 2012; Kazu & Demiralp, 2017; Kaya vd., 2018; Miesera & Gebhardt, 2018; Okumuş & Öztürk, 2019). Buna rağmen öğretmenlerin yetkinlik algıları ile bireysel farklılıklarının temeli olan kişilik özellikleri arasındaki dinamikleri araştıran sınırlı sayıda araştırmaya rastlanmaktadır (Liakopoulou, 2011; Kalafat, 2012; Kalafat, 2014; Wardoyo, 2015; Başbay vd., 2018). Fakat öğretmen etkililiğinden bahsedebilmek için öğretmenin mesleki yetkinliğinin yanı sıra kişilik özelliklerinin de incelenmesinin önemli olduğu belirtilmektedir (Kim vd., 2018). Çünkü kişilik örüntüsünün insan yaşamındaki önemi ile birlikte öğretmenlerin kişilik özelliklerinin farklı konulara karşı sergilenen tutum ve davranışlarında önemli bir rolü olduğu vurgulanmaktadır (Garmon, 2004). Nitekim öğretmenlerin kişiliği, kaliteli eğitim ve öğretim sürecinin önemli bir psikolojik yönünü sunmaktadır. Bu doğrultuda çok sayıda araştırma, kişilik özelliklerinin eğitim bağlamındaki belirleyiciliği irdellemektedir (Vorkapić & Pelozo, 2017). Ayrıca öğretim ve öğrenme sürecinde öğretmenlerin kişiliği hakkında güvenilir ve nesnel çalışmaların yetersiz olduğu vurgulanmakta (Vizek-Vidović vd., 2014), eğitim belirleyicilerinden olan yetkinlik bağlamında kişilik özelliklerinin irdelenmesi önemli görülmektedir (Bakhru, 2017). İrdelenen kişilik özelliklerinin ise genellikle beş faktör kişilik özelliklerine odaklandığı görülmektedir (Aydın vd., 2013; Mihić vd., 2022). Fakat eğitim süreçleri için önemli olan öğretmen kişilik özelliklerini karşılayacak tek bir kişilik teorisi

olmadığı belirtilmektedir (Cramer, 2013) Bu çalışma sonuçları, Karanlık ve Aydınlık Üçlü kişilik özellikleri bakış açısı ile mesleki ve kişisel yetkinlikleri ilişkisinin ele alınmasının öğretmenlerin sahip olabileceği farklı kişilik özelliklerinin yeterlilik algıları ile ilişkisine dair alanyazına yeni bir çerçeve sunabilir. Çünkü kişiliği Aydınlık ve Karanlık Üçlü özellikler bağlamında ele alıp mesleki yetkinlik ile ilişkisini değerlendiren herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu noktada araştırma sonuçlarının Aydınlık ve Karanlık Üçlü kişilik özelliklerine sahip olma ile öğretmen yetkinliği arasındaki ilişkiyi farklı bir bakış açısı ile değerlendirmeye fırsat sunacağı söylenebilir. Çünkü öğretmenlik mesleği makyavelist, narsistik ve psikopat özellikleri ile ilişkili davranış biçimlerini tatmin edebilecek pek çok fırsat sunmaktadır. Gücünü ve yetkisini kötüye kullanma, haksız ceza ve ödüllendirme yoluyla öğrencileri manipüle etme ile tanımlanabilecek Makyavelist özelliği yüksek düzeyde sergileyen öğretmenin, öğrencileri artık öğretmenlere güvenmeyecek veya okul ortamına bağlı olarak kaygı duyacak şekilde etkileyebileceği düşünülmektedir. Narsist özelliği yüksek düzeyde sergileyen öğretmenin yanında öğrenciler, kendilerini yetersiz hissedip özgüven eksikliği yaşayabilirken, psikopat özelliği yüksek düzeyde sergileyen öğretmenin dürtüsel, soğuk davranışlarda bulunup başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı davranmama ihtimali yüksektir. Böylelikle Karanlık Üçlü kişilik özellikleri yüksek olan öğretmenler, kendini tanıma, öğrenciyi tanıma, öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlı olma, organizasyon becerilerine odaklanma gibi ihtiyaçlarını yerine getirmede yüksek oranda başarısız olmaktadır (Čopková, 2020; Korkmaz, 2024; Özdemir & Başar, 2024). Bu özelliklerin öğretmenlerin mesleki ve kişisel yetkinlik algıları ile nasıl ilişkili olacağını düşündürmektedir. Aydınlık Üçlü kişilik özelliklerinin ise öğretmenlerin kendilerine bakış açılarını şekillendirebilecek karakter güçleri ile ilişkili olduğu vurgulanmaktadır (Kaufman vd., 2019). Öğretmenlerin Aydınlık ve Karanlık Üçlü özellikleri ile şefkat ve içsel uyum (Krok & Tkaczyk, 2024), Aydınlık Üçlü ile baş etme stratejileri (Bálan vd. 2023), Karanlık Üçlü ile iş verimliliği (Lenkov vd., 2017), tükenmişlik sendromu (Čopková, 2021), etkileşim stilleri (Juhásová & Gatíal, 2024) ve örgütsel sinizm (Özdemir & Başar, 2024) ilişkisinin değerlendirildiği çalışmalar alanyazında öğretmenlerin rasyonelliği anlamlandırmada Aydınlık ve Karanlık Üçlü özelliklerinin irdelenmesinin önem kazandığına işaret eder niteliktedir. Bu nedenle bu araştırma, insan doğasının olumlu ve olumsuz taraflarını açıklamaya çalışan Karanlık ve Aydınlık Üçlü kişilik özelliklerinin öğretmenlerin mesleki ve kişisel yetkinlik algıları üzerinde ne derece etkili olduğu ele alınmaktadır. Bu bakımdan araştırma sonuçları ile öğretmenlerin mesleki ve kişisel yetkinliklerinin değerlendirilmesinde yeni bir perspektif sunabileceği ve öğretmen eğitimi ve gelişimi için daha etkili stratejiler geliştirmeye yardımcı olabileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Bu başlık altında araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine dair bilgiler sunulmaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırmada nicel yöntem içerisinde bulunan ve iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkileri belirlemeyi sağlayan ilişkisel tarama modeli kullanılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012). Çalışmadaki Karanlık ve Aydınlik Üçlü kişilik özellikleri, bağımsız değişkeni; mesleki ve kişisel yetkinlik algıları ise bağımlı değişkeni oluşturmaktadır.

Araştırma Grubu

Araştırma kapsamında erişilebilirliğin hızlı ve pratik olmasından dolayı kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi kullanılmıştır (Çokluk vd., 2021). Anketler Google formlar aracılığı ile hazırlanarak katılımcılara e-posta yoluyla gönderilmiştir. Katılımcılardan demografik bilgi bağlamında yaş branş ve cinsiyet bilgileri istenmiştir. Başlangıçta 298 öğretmenden veriler toplanmıştır; fakat veri toplama araçları başlığında açıklandığı üzere araştırmaya 245 öğretmen dâhil edilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen 25- 52 yaş aralığında (ortalama: 38.22) olan 245 katılımcının 79'u erkek (%32) ve 166'sı kadındır (%68). Ayrıca 88'i psikolojik danışman ve rehber öğretmen (%36), 79'u sınıf öğretmeni (%32), 43'ü okul öncesi öğretmeni (%17) ve 35'i de fen bilimleri öğretmenidir (%14).

Veri Toplama Araçları

Kişisel-Mesleki Yetkinlikler Algı Ölçeği: Kazu & Demiralp (2017) tarafından geliştirilen ölçek, 18 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li Likert tipinde olup tamamen uyuyor - hiç uymuyor şeklinde ifade edilmektedir. Ölçme aracının toplam puanı kullanılmakla birlikte dört alt boyuta sahip olduğu görülmektedir. Bu çalışmada kişisel ve mesleki yetkinlik algıları bağımlı değişken olduğu için toplam puan kullanılmıştır. Ölçeğin toplam puanının Cronbach's α .91 olarak hesaplanmış olup araştırma kapsamında da Cronbach's α değeri α =.90'dır.

Aydınlık Üçlü kişilik Üçlü Ölçeği: Kaufman vd., (2019) tarafından geliştirilip Tekeş & Bıçaksız (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin genelinin Cronbach's α değeri α =.73'tür. Ölçeğin her biri dört maddeyi kapsayan üç alt boyutu (insanlığa inanç, İnsancılık ve Kantçılık) vardır. İnsanlığa inanç alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.64; İnsancılık alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.58 ve Kantçılık alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.49'dur. Ölçeğin bu araştırma kapsamında Cronbach's α değeri α =.72'dir. İnsanlığa inanç alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.70; İnsancılık alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.65 ve Kantçılık alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.63'tür. Araştırmadaki alt boyut Cronbach's α değerlerinin ölçme aracının değerlerinden yüksek olmasına rağmen α =.70'in

altında kalmış olması bu değerin madde sayısı ile ilişkili olması ile açıklanabilir (Streiner, 2003). Nitekim dört maddeden oluşan alt boyutların α =.70'in altında bir değere sahip olması anlaşılır görülmektedir (Tekeş & Bıçaksız, 2021). Ölçek maddeleri 5'li Likert tipinde olup 1=kesinlikle katılıyorum,- 5=Kesinlikle katılıyorum şeklindedir.

Karanlık Üçlü kişilik Üçlü Ölçeği: Jonason & Webster (2010) tarafından geliştirilip Özsoy vd., (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek 12 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin genelinin Cronbach's α değeri α =.70'tir. Ölçeğin her biri dört maddeyi kapsayan üç alt boyutu (Makyavelizm, psikopati ve narsizim) vardır. Makyavelizm alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.81; psikopati alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.67 ve narsizim alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.80'dir. Ölçeğin bu araştırma kapsamında Cronbach's α değeri α =.71'dir. Makyavelizm alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.70; psikopati alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.68 ve narsizim alt boyutunun Cronbach's α değeri α =.73'tür. Ölçek maddeleri 5'li Likert tipinde olup 1=kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum şeklindedir.

Veri Toplanması ve Analizi

Veriler toplanmadan önce bir devlet üniversitesinin sosyal beşeri bilimlerden 28.02.2023 tarihinde 2023/02 sayılı etik izin ve katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır. Veriler 298 öğretmenden (katılımcı) Google formlar aracılığı ile toplanmıştır. Yönergeye uygun olmayan beş form ile uç değer oluşturan (Mertler & Vannatta, 2017) 48 form veri setinden çıkarılarak 245 kişi üzerinden analize devam edilmiştir. Verilerin normal dağılımını tespit etmek için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş ve çarpıklık ve basıklık değerlerinin $\pm 1,50$ aralığında olması nedeniyle değerler normal kabul edilmiştir. Son olarak oto korelasyon değerini ve çoklu bağlantı sorununu belirlemek amacıyla VIF, Tolerans ve Durbin-Watson değerine bakılmıştır (Tabachnick & Fidell, 2020). Araştırmada yer alan tüm değişkenlerin normallik varsayımlarını karşıladığı ve çoklu bağlantısallık sorunu bulunmadığı sonucuna erişilmiştir (VIF = 3.436; Durbin-Watson = 1.949; Tolerance değeri = .860). İlgili veriler doğrultusunda dağılımın normal olduğu ve regresyon ön koşullarını sağladığı görülmüştür. Bu nedenle ilgili değişkenler arasındaki ilişkiyi tespit etmek için regresyon analizi kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, mesleki ve kişisel yetkinlik algılarının, Karanlık Üçlü (Makyavelizm, psikopati ve narsizim) ve Aydınlik Üçlü (insanlığa inanç, İnsancılık ve Kantçılık) kişilik özellikleri tarafından yordanıp yordanmadığını incelemek amacıyla korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır. Fakat öncesinde değişkenlere dair tanımlayıcı istatistikler Çizelge 1'de yer almaktadır.

Çizelge 1. Değişkenlere ilişkin korelasyon, ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri

1	2	3	4	5	6	Ort.	Std. Sap.	Çarp.	Bask.
---	---	---	---	---	---	------	-----------	-------	-------

1 Mesleki ve Kişisel Yetkinlik Algısı	1						74,53	9,58	-0,44	-0,31
2 Narsizm	-.078	1					5,24	1,55	1,08	0,11
3 Makyavelizm	-.190**	0,251**	1				6,18	2,34	1,15	0,88
4 Psikopati	-.040	0,201**	0,356**	1			9,65	3,21	0,24	-0,55
5 İnsanlığa inanç	.004	-0,054	0,031	0,051	1		16,50	2,08	-0,37	-0,37
6 Hümanizm	.132*	0,007	-0,100	0,085	-0,098	1	17,40	1,28	-1,12	1,16
7 Kantçılık	-.060	0,068	0,060	0,032	-0,132*	0,318**	17,88	1,70	-0,12	-1,31

n: 245 * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$

Çizelge 2. Öğretmenlerin mesleki ve kişisel yetkinliklerine yönelik regresyon model denemeleri

	Model 1	Model 2	Model 3	Model 4	Model 5
Sabit	31,743*** (2,492)	6,755*** (10,736)	29,980*** (2,617)	6,003*** (11,048)	32,017*** (8,150)
Karanlık Üçlü kişilik Özellikleri	-1,895* (0,115)				
Aydınlık Üçlü kişilik Özellikleri		0,188 (0,207)			
Narsizm			-0,051 (0,418)		
Makyavelizm			-2,958** (0,292)		
Psikopati			0,778 (0,203)		
İnsanlığa inanç				0,146 (0,295)	
Hümanizm				2,259* (0,499)	
Kantçılık				-1,796 (0,378)	
F	3,596*	0,035	3,331*	2,155*	2,621*
R ²	0,015	0,000	0,040	0,026	0,043
Düzeltilmiş R ²	0,011	0,004	0,028	0,014	0,027

Standart hatalar çizelgede r değerlerinin altında parantez içinde sunulmaktadır. * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Çizelge 1’de görüldüğü gibi basıklık değerleri -1.31 ile 1.16 arasındadır. Çarpıklık değerleri ise -1.12 ile 1.15 arasındadır. Öğretmenlerin mesleki ve kişisel yeterlik algılarının (X)=74,53, SS =9,58) yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin Karanlık Üçlü alt boyutları olan Narsizm (X)=4.25, SS =.49) ve Makyavelizm (X)= 6,18, SS =2,34) kişilik özelliklerine düşük düzeyde sahip oldukları, Psikopati (X)=9,65, SS =3,21) kişilik özelliklerine orta düzeyde sahip oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin Aydınlik Üçlü alt boyutları olan İnsanlığa inanç (X)=16,50, SS =2,08), Hümanizm (X)= 17,40, SS =1,28) ve Kantçılık (X)=17,88, SS =1,70) kişilik özelliklerine yüksek düzeyde sahip oldukları belirlenmiştir.

Değişkenler arasındaki ilişkiler incelendiğinde mesleki ve kişisel yetkinlik algısı ile Karanlık Üçlü alt boyutlarından Makyavelizm arasında negatif yönlü anlamlı ve düşük düzeyde bir (r = -.190, p < .01) ilişki olduğu, Aydınlik Üçlü alt boyutlarından ise Hümanizmin pozitif yönlü anlamlı ve düşük düzeyde bir (r = .132, p < .05) ilişkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte mesleki ve kişisel yeterlik algısı ile Karanlık Üçlü alt boyutlarından narsizm, psikopati ve Aydınlik Üçlü kişilik alt boyutlardan Kantçılık arasında negatif yönlü, insanlığa inanç arasında ise pozitif yönlü anlamlı olmayan bir ilişki bulunmaktadır. Çizelge 2’de öğretmenlerin mesleki ve kişisel yetkinlik algılarının Aydınlik ve Karanlık Üçlü toplam puan ve alt boyutları ile

ilişisini değerlendiren regresyon modelleri sunulmaktadır.

Çizelge 2’de öğretmenlerin mesleki ve kişisel yetkinlik algılarına dair bağımsız değişkenler ile yapılan model denemeleri yer almaktadır. Bu bağlamda ilk olarak Karanlık Üçlü özellikleri toplam puanının mesleki ve kişisel yetkinlik algısına yönelik (Model 1) yordayıcılığının negatif yönde ve anlamlı olduğu (r =-1,895, R^2 =0,015, F =3,596, p <0,05), Aydınlik Üçlü kişilik özellikleri toplam puanının (Model 2) ise yordayıcılığının anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir (r =0,188, R^2 =0,000, F =0,035 p >0,05). Ardından Karanlık Üçlü özellikleri alt boyutlarının mesleki ve kişisel yetkinlik algısı üzerindeki yordayıcılığı incelenmiştir (Model 3). Analiz sonuçlarına göre Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinden sadece Makyavelizm alt boyutunun mesleki ve kişisel yetkinlik algısı üzerindeki yordayıcılığının negatif yönde ve anlamlı olduğu (r =-2,958, R^2 =0,040, F =3,331, p <0,05), Aydınlik Üçlü özellikleri alt boyutlarından ise (Model 4) sadece Hümanizm alt boyutunun yordayıcılığının pozitif yönde ve anlamlı olduğu görülmüştür (r =2,259, R^2 =0,026, F =2,155, p <0,05). Son olarak Aydınlik ve Karanlık Üçlü özellikleri alt boyutlarının bir arada mesleki ve kişisel yetkinlik algısı üzerindeki yordayıcılığı incelenmiştir (Model 5). Elde edilen sonuçlara göre sadece Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinden Makyavelizm değişkeninin negatif ve

anlamli düzeyde yordayıcı olduğu görülmüştür ($r=-2,572$, $R^2=0,043$, $F=2,621$, $p<0,05$). Ayrıca Aydınlik Üçlü kişilik özelliklerinden Hümanizmin mesleki ve kişisel yetkinlik algısı üzerinde anlamli olmadığı dikkat çekmektedir. Model 4'te anlamli olan bu yordayıcılığın Model 5'te anlamli olmamasının gerekçesinin diğ er değ işkenlerle ilişkisinden kaynaklanabileceğı söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlerin mesleki ve kişisel yetkinlik algıları ile Karanlık ve Aydınlik Üçlü kişilik özelliklerinin ilişkisi beş farklı model ile değ erlendirilmiştir. Genel olarak öğretmenlerin Karanlık Üçlü ve Aydınlik Üçlü özelliklerinin mesleki ve kişisel yeterlilik algıları üzerindeki yordayıcılığının oldukça düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte Karanlık Üçlü toplam puanı ile alt boyutlarından Makyavelizmin negatif yönde yordayıcılığı, Aydınlik Üçlü özelliklerinden Hümanizmin ise pozitif yöndeki yordayıcılığı anlamli düzeydedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin Karanlık ve Aydınlik Üçlü kişilik özellikleri ile mesleki ve kişisel yetkinlik düzeyleri arasındaki ilişkinin ele alındığı bu araştırmada, öncelikle değ işkenler arasındaki ilişkiler ele alınmıştır. Öğretmenlerin kendilerini mesleki ve kişisel açıdan yüksek düzeyde yetkin algıladıkları, aynı zamanda Karanlık Üçlü kişilik özelliklerine düşük düzeyde, Aydınlik Üçlü kişilik özelliklerine ise yüksek düzeyde sahip oldukları sonucuna erişilmiştir. Öğretmenlerin Karanlık Üçlü kişilik özelliklerini düşük düzeyde Aydınlik Üçlü kişilik özelliklerini ise yüksek düzeyde ifade etmeleri sosyal beğ enirlik ya da toplumsal beklentiden etkilenmiş olabileceğı düşünülebilir. Benzer şekilde öğretmenlerin genel olarak Aydınlik Üçlü kişilik özelliklerini Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinden daha baskın algıladıkları görülmektedir (Kholidiah vd., 2023; Krok & Tkaczyk, 2024). Bu sonuç pedagoji ve psikoloji alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri için de benzer niteliktedir (Maralov & Maralova, 2024). Öğretmenlerin Aydınlik Üçlü özelliklerin daha yüksek olması, şefkatli ve yardımsever bir yönelimi barındıran Aydınlik Üçlünün (Gallagher vd., 2019.), öğretmenlik mesleğ inin göstergeleri ile uyuşması ile de ilgili olduğu düşünülebilir.

Araştırmada yer alan değ işkenler arasındaki ilişkiler incelendiğinde; öğretmenlerin, mesleki ve kişisel yetkinlik algısı ile Karanlık Üçlü alt boyutlardan Makyavelizmin negatif yönde, Aydınlik Üçlü özelliklerinden Hümanizmin ise pozitif yönde ilişkisi olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenlerin düşük düzeyde de olsa Makyavelizm özellikleri azaldıkça, hümanizm özellikleri ise arttıkça mesleki ve kişisel yetkinlikleri de artmaktadır denilebilir. Yine araştırma sonucunda insanlığ a inanmak ve hümanizm özellikleri öğretmenlik mesleğ inde gerekli olan öğrenciyi tanıma, öğrencilerin ihtiyaçlarına duyarlı olma gibi gerekliliklerin yerine getirilmesini kolaylaştırarak öğretmenlerin kendilerini yetkin algılamasını destekleyebilir. İlişkilerde kendi amaçlarından çok karşı tarafın değ erine odaklanma olarak ifade edilebilecek Kantçılık özelliğ i azaldıkça öğretmenlerin kendilerini

mesleki ve kişisel açıdan daha çok yetkin hissetmeleri ilginç bir bulgu gibi görünmektedir. Fakat Kantçılıktan oldukça zıt bir noktada bulunan ve insanları amaçları doğrultusunda manipüle etme olarak tanımlanan Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinden biri olan Makyavelizmin öğretmenlerde yüksek düzeyde görülebilecek bir özellik olduğu vurgulanmaktadır. Bununla birlikte öğretmenlik mesleğ inin içinde bir şekilde manipüle etme davranışının yer aldığı, kurum kültürü ve belirli amaçlar doğrultusunda öğrenci ve ebeveynlerinin şekillendirildiğ i ifade edilmektedir (Çopková, 2020). Bu çerçeveden değ erlendirildiğinde, etrafını belirli amaçlar doğrultusunda şekillendirebilen öğretmenlerin, Kantçılık özelliğ i azaldıkça kendilerini kişisel ve mesleki açıdan yetkin algılamalarını anlamlandırmak kolaylaşmaktadır. Bir diğ er sonuç, mesleki ve kişisel yetkinlik ile Karanlık Üçlü özelliklerinden psikopati ve narsizim arasındaki ilişkilerin anlamli olmasa bile negatif yönde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin sahip oldukları Karanlık Üçlü özellikleri azaldıkça kendilerini mesleki ve kişisel açıdan yetkin algılama düzeyleri artmaktadır. Bu durum Makyavelizm özelliğ i ile ilgili alanyazından farklı bir sonuç ortaya koymaktadır (Çopková, 2020). Araştırmamızın Türk öğretmenlerle gerçekleştirilmesi ve manipölasyonun öğretmenlik mesleğ inde kültürel olarak uygun görülmemesi bu sonucun gerekçesi olabilir. Bununla birlikte öğretmenlerin, mesleğ e yükledikleri anlamlarla çeliş en bir yapıda olma olasılığ ı da bu sonucu ortaya çıkarmış olabilir. Ayrıca Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinden narsizim ve psikopatinin artması öğretmenlerin iş verimliliğ ini azaltırken, Makyavelizmin yarı doğrusal şekilde işlediğ i bazı verimlilik özelliklerini artırırken bazılarını azalttığı ifade edilmektedir (Lenkov vd., 2017). Bu sonuçlar Karanlık Üçlü kişilik özelliklerini özellikle de Makyavelizmi anlayabilmek adına daha çok araştırmaya ihtiyaç olduğ unu düşündürmektedir. Aydınlik ve Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin öğretmenlerin içsel uyumları ve öğrencilere karşı gösterdikleri şefkat arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmada, öğretmenlerin içsel uyum düzeyleri düşük olduğ unda, Karanlık Üçlü kişilik özellikleri arttıkça öğrencilere duydukları şefkat düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir. Ancak içsel uyum düzeyleri yüksek olduğ unda Aydınlik Üçlü kişilik özelliklerinin öğrencilere duydukları şefkati olumlu yönde etkilediğ i bulunmuştur (Krok & Tkaczyk, 2024). İçsel uyumun kişisel anlamda yetkinlikle, öğrenciyi şefkatin ise mesleki yetkinlikle ilişkisi düşünüldüğ unda Aydınlik ve Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile mesleki ve kişisel yetkinlik algısı arasındaki ilişkiye aracı ya da düzenleyici etkide bulunabilecek çalışmaların da önemli olduğu söylenebilir.

Araştırmamızın son bulgusu; Aydınlik ve Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin mesleki ve kişisel yetkinliğ e yönelik yordayıcılığ ını irdelemektedir. Bu bağlamda Karanlık Üçlü özellikleri toplamının mesleki ve kişisel yetkinlik algısı üzerindeki yordayıcılığ ının negatif ve anlamli olduğu, Aydınlik Üçlü kişilik özelliklerinin ise anlamli bir yordayıcılığı olmadığı dikkat çekmektedir. Alt boyutlar açısından değ erlendirildiğinde ise Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinden sadece Makyavelizmin mesleki ve kişisel

yetkinlik algısı üzerindeki yordayıcılığının negatif ve anlamlı olduğu, Aydınlık Üçlü özellikleri alt boyutlarından ise sadece Hümanizm alt boyutunun pozitif ve anlamlı yordayıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tüm değişkenlerin yordayıcılığı birlikte incelendiğinde ise sadece Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinden Makyavelizm değişkeninin negatif ve anlamlı yordayıcı olduğu ve öğretmenlerin mesleki ve kişisel yetkinlik algısının yaklaşık %4'ünü açıkladığı görülmektedir. Alt boyutların incelendiği modelde anlamlı olan fakat tüm değişkenler sürece dahil edildiğinde anlamlı olmayan Hümanizm alt boyutunun diğer değişkenlerden etkilendiği düşünülebilir. Başkalarını kabul etme, vicdan sahibi ve yaşantıya açık olma, insanların erdemli ve iyi olduğuna dair inancına sahip olma, güvenli bağlanma, yeterlilik, yüksek özsaygı ve özgünlüğe sahip olma gibi özellikleri barındıran (Kaufman vd., 2019) Aydınlık Üçlü kişilik özellikleri ile bencillik, insan ilişkilerinin yüzeysel, çıkar odaklı olması, uyumsuzluk, manipülasyona başvurma ve amaç odaklılık gibi ortak yönleri bulunan (Özsoy & Ardic, 2017) Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin öğretmenlerin kendilerini mesleki ve kişisel algılarını yordayacak bir yapıda olduğu görülmektedir. Aydınlık Üçlü kişilik özelliklerinden hümanizm insanın biricik olduğuna duyulan inanç ve verilen değer olarak düşünüldüğünde, mesleki ve kişisel yetkinlik ile pozitif yönde ilişkili olması anlam kazanmaktadır. Çünkü öğretmenlik insan yetiştirmeye odaklanırken bireysel farklılıkların bilincinde olunması gereken bir meslek grubudur. Anlamlı olmasa da insanların temelde iyi olduğuna inanma eğilimini ifade eden insanlığa inancın pozitif; insanları çıkarı için insan kullanmaktan kaçınmayı içeren Kantçılığın ise mesleki ve kişisel yetkinlik algısı ile negatif yönde ilişkili olduğu görülmektedir. Öğretmenlik mesleğinin, iyi insan yetiştirmeyi amaçlaması insanlığa inanç özelliğinin pozitif; belirli amaçlar doğrultusunda insan şekillendirmeyi hedeflemesi ise Kantçılık özelliğinin negatif yordayıcılığını açıklar niteliktedir. Aydınlık Üçlü özellikleri yüksek olan kişilerin, başkalarını kabul etme, insanların erdemli ve iyi olduğuna dair inanca sahip olma, yeterlilik, nezaket, bağışlayıcılık gibi karakter güçlerinin de yüksek olduğu düşünüldüğünde (Kaufman vd., 2019) öğretmenlerin mesleki ve kişisel yeterlik algıları ile olumlu şekilde ilişkili düşündürmektedir. Bununla birlikte Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin hem toplam şekilde hem de Makyavelizm boyutu ile öğretmenlerin yetkinlik algıları ile negatif yönde yordayıcı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Karanlık Üçlü özellikleri arttıkça öğretmenlerin kendilerini mesleki ve kişisel açıdan yetkin algılama düzeyleri düşmektedir. Makyavelist özelliği yüksek bireylerin, manipüle etme, kişileri aldatma ve çıkarı için kullanma davranışını sıklıkla gösterdikleri, narsist özelliği yüksek bireylerin kendilerini diğerlerden üstün gördüğü; psikopat özelliği yüksek bireylerin dürtüsel, saldırgan özelliklerin yanında empati kurmakta zorlandıkları düşünüldüğünde (Barlett, 2016) öğretmenlik mesleğinin gereklilikleri ile çeliştiği söylenebilir. Zira öğretmenlerin; öğretme, yetiştirme, öğrencinin ihtiyaçlarını dikkate alarak öğrenmeyi kolaylaştırma ve destekleme rolü olduğu vurgulanmaktadır (Ural, 2024). Karanlık Üçlü kişilik

özelliklerine yüksek düzeyde sahip olan bireylerin, öğretmenlik mesleği için önemi vurgulanan özellikleri göstermesi zorlaştığından kendilerini mesleki ve kişisel açıdan yetkin olarak algılama düzeyleri de olumsuz etkilenebilir. Ayrıca öğretmenlerin, bir yandan etkili bir öğretmenin, çevresine ve öğrencilerine karşı model olma, ahlaki açıdan güçlü olma özelliğini vurgularken; diğer yandan empati becerisini önemli görmemeleri ve disiplin sağlamanın çok önemli olduğunu belirtmeleri dikkat çekmektedir (Şahin, 2011). Bu düşünce anlamlı olmasa bile Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinden olan empati eksiliği ile saldırganlıkla karakterize edilen psikopatinin (Barlett, 2016) pozitif ilişkisini destekler niteliktedir. Benzer şekilde ideal öğretmen algısının içinde öğrencilerini seven, sayan, değer veren, güler yüzlü, içten, samimi, sınıfı iyi yöneten, disiplinli, motive edici, destekleyici özelliklerin olması (Çalışkan vd., 2013), Karanlık Üçlü özellikleri ile çelişen, Aydınlık Üçlü özelliklerinden insanlığa inanç ve hümanizm ile benzer nitelikte olduğu söylenebilir.

Araştırmada Karanlık ve Aydınlık Üçlü özellikleri öğretmenlerin mesleki ve kişisel yetkinlik algıları üzerinde ilişkili olsa bile bu yordayıcılığın % 4 civarında olduğu dikkat çekmektedir. Bu sonuç öğretmenlerin bağımsız çalışabilme ve sorumluluk alabilme, iletişim kurma-sosyal olma, öğrenme ve alana özgü yetkinliği boyutları ile değerlendirilen mesleki ve kişisel yetkinlik algılarının ilgili değişkenlerle ilişkisinde etkili olabilecek farklı aracı değişkenlerin varlığına işaret ediyor olabilir. Bununla birlikte araştırmada ele alınan kişilik özelliklerinden ziyade farklı kişilik özellikleri ile açıklanabileceğini düşündürmektedir. Nitekim öğretmenlerin yetkinlik algılarının, beş faktörlü kişilik özelliklerinden deneyime açıklık, duygusal denge ve sorumluluk tarafından güçlü şekilde yordanması (Aydın vd., 2013; Kalafat, 2014; Mihić vd., 2022) durumu destekler niteliktedir. Bu çalışma ise alanyazında son yıllarda araştırmalara sıklıkla konu olan Karanlık Üçlü ve daha yeni bir kavram olan Aydınlık Üçlü kişilik özellikleri bağlamında, mesleki ve kişisel yetkinliği ele alması bakımından önem arz etmektedir. Aydınlık ve Karanlık Üçlü kişilik özellikleri konusunu öğretmenlerin iş verimliliği (Lenkov vd., 2017), öğretmenlerin rekabet davranışı (Fabella & Santos, 2023), antisosyal ve prososyal davranışları (Kiral-Uçar vd., 2023) bağlamında ele alan araştırmalar bulunmasına rağmen kişisel ve mesleki yetkinlik algılarını ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma öğretmenlerin Aydınlık ve Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ve mesleki kişisel yetkinlik algıları ile ilişkisini değerlendiren bir bakış açısı sunmaktadır. Ayrıca öğretmenlerin Aydınlık Üçlü kişilik özelliklerini; empati, şefkat ve özgecilik (fedakârlık) boyutları ile ele alan çalışmalar (Bâlan vd., 2023) dışında, bu araştırma Kantçılık, insanlığa inanç ve hümanizm boyutuyla değerlendirmektedir.

Çalışmanın birtakım sınırlılıkları da bulunmaktadır. Araştırma kapsamında toplanan veriler kesitsel olduğu için nedensel sonuçlardan söz edilememektedir. Bu nedenle bu konunun boyamsal ve deneysel araştırmalara daha derinlemesine incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Yine nicel desende tasarlanan çalışmanın daha ayrıntılı

sonuçlar elde etmesi adına nitel boyutla desteklenerek karma desende çalışmalar planlanabilir. Böylelikle katılımcıların yalnızca niceliksel değerlendirmelerinin yanı sıra küçük gruplarda konuya derinlemesine odaklanılarak ayrıntılı bilgiler edinilebilir. Bu araştırmada öğretmenlerin yetkinlik algıları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye odaklanılmıştır. Cinsiyet, çalışma yılı, branş gibi demografik değişkenlerin incelenmemesi başka bir sınırlılıktır. Nitekim kuşaklar arasındaki fark düşünüldüğünde mesleki yıl, cinsiyet, branş ve yaş faktörünün kişilik özellikleri ve yetkinlik üzerinde etkili bir faktör olma ihtimali bulunmaktadır. Konu ile ilgili gerçekleştirilecek araştırmalarda farklı demografik değişkenler açısından irdelenmesi önerilebilir. Bununla birlikte çalışmada Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin Aydınlik Üçlü kişilik özelliklerine göre daha düşük düzeyde var olduğu görülmektedir. Öğretmenlere Karanlık ve Aydınlik Üçlü kişilik özellikleri hakkında bilgilendirmeler yapılarak farkındalıkları artırılabilir.

Extended Abstract

Introduction

Effective teachers are always needed for a qualified and successful education system. With the increasing importance given to education, it has become a great necessity to improve the professional competence and effectiveness of teachers (Barber & Mourshed, 2007). In this context, it is of great importance to know how teachers perceive their own competences in order to ensure effective teaching, improve learning performance and increase the quality of performance in the learning process (Hakim, 2015).

Teachers' perception of their own competence can affect their attitudes, behaviours and practices in the teaching process. A positive self-perception can increase teachers' self-confidence and enable them to communicate effectively with students. In addition, teachers' recognising their strengths and focusing on improving them can help them develop strategies to increase student achievement (Çetinkaya, 2019; Fülleman et al., 2015; Goddard & Goddard, 2001; Kurt, 2012; Okursoy, 2016). In this direction, two main areas, namely the 'personal ability' approach and the 'professional competence' approach, are addressed in the development of teachers' professional knowledge and skills. It can be said that taking into account the personality traits of teachers is necessary to guide professional development processes more effectively and to increase teaching performance (Aydın et al., 2013; Kalafat, 2012; Mihić et al., 2022) and that personality traits are among the critical issues as well as personal competence perceptions when examining teachers' perceptions of professional competence. In this study, the professional and personal competencies of teachers were examined in the context of personality traits, which are defined as dark and Light Triad and address different dimensions of personality. It is thought that the results of the research may provide a new perspective in the

evaluation of teachers' professional and personal competencies and help to develop more effective strategies for teacher education and development.

Method

Within the scope of the research, the convenience sampling method was used due to the fast and practical accessibility. The questionnaires were prepared via Google forms and sent to the participants via e-mail. Branch and gender information was requested from the participants. Initially, data were collected from 298 teachers, but 245 teachers were included in the study as explained in the title of data collection tools.

The data were collected using the Personal Information Form, Personal and Professional Competencies Scale, Bright Triad Scale, and Dark Triad Scale. The data were subjected to multiple regression analysis after the necessary adjustments were made using the SPSS 26 software package.

Results

Correlation and regression analyses were conducted to examine whether the teachers' perceptions of professional and personal competence were predicted by the Dark Triad (Machiavellianism, psychopathy and narcissism) and Light Triad (belief in humanity, humanitarianism and Kantianism) personality traits.

The study concluded that there was a negatively significant and low level ($r = -.190, p < .01$) relationship between the perception of professional and personal competence and Machiavellianism from the Dark Triad sub-dimensions, and a positively significant and low level ($r = .132, p < .05$) relationship between humanism from the Light Triad sub-dimensions. However, there was a negative relationship between the perception of professional and personal efficacy and narcissism and psychopathy from the Dark Triad sub-dimensions and Kantianism from the Light Triad personality sub-dimensions, and a positive and insignificant relationship between belief in humanity.

Regression models were conducted to evaluate the relationship between teachers' perceptions of professional and personal competence and the scores and sub-dimensions of the light and Dark Triad society. The relationship between teachers' perceptions of professional and personal competence and dark and Light Triad personality traits was evaluated with five different models. In general, the study concluded that the predictive power of teachers' Dark Triad and Light Triad traits on their perceptions of professional and personal competence was quite low. However, the negative predictive power of Machiavellianism, one of the sub-dimensions of the Dark Triad total score, and the positive predictive power of humanism, one of the Light Triad traits, were significant.

Discussion

This study concluded that the teachers perceived themselves as highly competent professionally and

personally, and at the same time, they had low levels of Dark Triad personality traits and high levels of Light Triad personality traits. Teachers' low level of Dark Triad personality traits and high level of Light Triad personality traits may have been influenced by social favorability or social expectation.

The relationship analysis found that there was a negative relationship between teachers' perception of professional and personal competence and Machiavellianism, one of the Dark Triad sub-dimensions, and a positive relationship with Humanism, one of the Light Triad traits. Further, believing in humanity and humanism traits may support teachers' perception of themselves as competent by facilitating the fulfilment of requirements such as recognizing students and being sensitive to the needs of students, which are necessary in the teaching profession. It seems to be an interesting finding that as the Kantianism trait, which can be expressed as focusing on the other party's value rather than one's own goals in relationships, decreases, teachers feel themselves more competent professionally and personally. The last result of the study examined the predictive power of Light and Dark Triad personality traits towards professional and personal competence. In this context, it is noteworthy that the predictivity of the sum of Dark Triad traits on the perception of professional and personal competence is negative and significant, while Light Triad personality traits do not have a significant predictivity. When the predictive power of all variables is analyzed together, it is seen that only Machiavellianism variable from the Dark Triad personality traits is a negative and significant predictor and explains approximately 4% of teachers' perception of professional and personal competence. This result may indicate the existence of different mediating variables that may be effective in the relationship between teachers' perceptions of professional and personal competence, which are evaluated with the dimensions of being able to work independently and take responsibility, communicating-social, learning and field-specific competence, and related variables.

Pedagogical Implications

This study focused on the relationship between teachers' perceptions of efficacy and personality traits. Another limitation is that demographic variables such as gender, years of service and branch were not analysed. In future studies, it may be suggested to analyse the subject in terms of different demographic variables.

Araştırmanın Etik Taahhüt Metni

Yapılan bu çalışmada bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifatın yapılmadığı, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde "Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi ve Editörünün" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için

gönderilmemiş olduğu sorumlu yazar tarafından taahhüt edilmiştir.

Etik Kurul İzin Bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu

Etik değerlendirme karar tarihi: 28.02.2023

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 2023/02

Kaynaklar

- Ahsan, M. T., Sharma, U., & Deppeler, J. M. (2012). Exploring pre-service teachers' perceived teaching-efficacy, attitudes and concerns about inclusive education in Bangladesh. *International Journal of Whole Schooling*, 8(2), 1-20.
- Aydın, M. K., Bavlı, B., & Alci, B. (2013). Examining the effects of pre-service teachers' personality traits on their teaching competencies. *International Online Journal of Educational Sciences*, 5(3), 575-586.
- Bakhru, K. M. (2017). Personal competencies for effective teaching: A review based study. *Educational Quest- an International Journal of Education and Applied Social Sciences*, 8, 297-303. <https://doi.org/10.5958/2230-7311.2017.00067.8>
- Bălan, A.S., Ionescu, M.C., & Stan, A. (2023). Light Triad personality traits and coping strategies of teachers. *Current Trends in Natural Sciences*, 12(23), 150-159. <https://doi.org/10.47068/ctns.2023.v12i23.016>
- Barber, M., & Mourshed, M. (2007). *How the world's best performing school systems come out on top*. London: McKinsey.
- Barlett, C. P. (2016). Exploring the correlations between emerging adulthood, Dark Triad traits, and aggressive behavior. *Personality and Individual Differences*, 101, 293-298. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.05.061>
- Başbay, A., Kağnıcı, D. Y., & Başbay, M. (2018). Öğretmenlerin çokkültürlü yeterlik algıları ile ahlaki olgunluk/yargı ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 17(3), 1150-1167. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.466317>
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak-Kılıç, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Cömert, E., & Gizir, C. A. (2020). Üniversite öğrencilerinde Karanlık Üçlü: HEXACO kişilik özelliklerinin yordayıcı rolü. *Psikoloji Çalışmaları*, 40(1), 127-159. <https://doi.org/10.26650/SP2019-0031>
- Cooke, P. (2020). Dark Entrepreneurship, the 'Dark Triad' and Its Potential 'Light Triad' Realization in 'Green Entrepreneurship'. *Urban Science*, 4(4), 45. <https://doi.org/10.3390/urbansci4040045>
- Čopková, R. (2020). The Dark Triad in helping professions–Comparison of teachers and pedagogy students. *Journal of Women's Entrepreneurship and Education*, 1(2), 125-141. <https://doi.org/10.28934/jwee20.12.pp125-141>
- Čopková, R. (2021). Burnout Syndrome and Dark Triad at Schools: Engineers as Teachers of Vocational Technical Subjects. *Journal on Efficiency and Responsibility in Education and Science*, 14(3), 195-203. <https://doi.org/10.7160/eriesj.2021.140306>
- Cramer, K. M. (2013). Six criteria of a viable theory: Putting reversal theory to the test. *Journal of Motivation*,

- Emotion, and Personality*, 1, 9–16. <https://doi.org/10.12689/jmep.2013.102>
- Çalışkan, M., Işık, A. N., & Saygın, Y. (2013). Öğretmen adaylarının ideal öğretmen algıları. *İlköğretim Online*, 12(2), 575-584.
- Çetinkaya, F. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile öğretmenlik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Çokluk, Ö., Şekerioğlu, G., & Büyüköztürk Ş. (2021). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik spss ve lisrel uygulamaları*. Pegem Akademi.
- Erhan, T. (2022). Karanlık ve Aydınlik Üçlü kişilik özellikleri bağlamında yapıcı sapma davranışı: Havacılık çalışanları üzerine bir araştırma. *Journal of Aviation Research*, 4(1), 146-163. <https://doi.org/10.51785/jar.1066310>
- Fabella, F. E. T., & Santos, C. M. (2023). The influence of the Dark Triad of personality traits on the competitiveness of selected educators. *International Journal of Science and Healthcare Research*, 8(2), 312-320. <https://doi.org/10.52403/ijshr.20230240>
- Füllemann, D., Jenny, G. J., Brauchli, R., & Bauer, G. F. (2015). The key role of shared participation in changing occupational self-efficacy through stress management courses. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 88(3), 490–510. <https://doi.org/10.1111/joop.12124>
- Gallagher, M. W., Teramoto Pedrotti, J., Lopez, S. J., & Snyder, C. R. (2019). Hope. In M. W. Gallagher & S. J. Lopez (Eds.), *Positive psychological assessment: A handbook of models and measures* (pp. 77–95). Washington DC: American Psychological Association.
- Garmon, M. A. (2004). Changing preservice teachers' attitudes/beliefs about diversity: What are the critical factors? *Journal of Teacher Education*, 55, 201-213. <https://doi.org/10.1177/0022487104263080>
- Goddard, R. D., & Goddard, Y. L. (2001). A multilevel analysis of the relationship between teacher and collective efficacy in urban schools. *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 807-818.
- Greitemeyer, T., & Seidl, N. (2024). Dark and light university: The relationship between dark and light personality traits and educational choices and the desire for power as a mediating factor. *Acta Psychologica*, 248, 104400. <https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2024.104400>
- Hakim, A. (2015). Contribution of competence teacher (pedagogical, personality, professional competence and social) on the performance of learning. *The International Journal of Engineering and Science*, 4(2), 1-12.
- Jonason, P. K., & Webster, G. D. (2010). The dirty dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological Assessment*, 22(2), 420–432. <https://doi.org/10.1037/a0019265>
- Juhászová, A., & Gatia, V. (2024). Interaction styles of teachers with characteristics of the dark triad. *International Journal of Professional Business Review: Int. J. Prof. Bus. Rev.*, 9(11), 27.
- Kalafat, S. (2012). The effect of high school teachers' personality traits on teacher competencies. *Journal of Higher Education and Science*, 2(3), 193-200. <https://doi.org/10.5961/jhes.2012.050>
- Kalafat, S. (2014). Ortaokul öğretmenlerinin kişilik özelliklerinin öğretmenlik yeterlik algılarını yordama gücünün çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılması, *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 22-32. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kebd/issue/67214/104908>
- Kaufman, S. B., Yaden, D. B., Hyde, E., & Tsukayama, E. (2019). The light vs. Dark Triad of personality: Contrasting two very different profiles of human nature. *Frontiers in Psychology*, 10(467), 1-26. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00467>
- Kaya, H. I., Küçükali, R., & Ada, Ş. (2018). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı uygulamalarında öğretmen adaylarının öğrenmede öz-düzenleme ve yeterlik algıları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(44), 75-84. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ataunisosbd/issue/36410/412032>
- Kazu, H., & Demiralp, D. (2017), Öğretmen adayları için kişisel mesleki yetkinlikler algı ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 23(3), 425-464. <https://doi.org/10.14527/kuey.2017.015>
- Kholidiah, K., Basuki, B., & Hamidah, H. (2023). Dark Triad and Light Triad personality in awareness of the role of educator accountants. *Asian Journal of Engineering, Social and Health*, 2(5), 329-346. <https://doi.org/10.46799/ajesh.v2i5.61>
- Kim, L. E., Dar-Nimrod, I., & MacCann, C. (2018). Teacher personality and teacher effectiveness in secondary school: Personality predicts teacher support and student self-efficacy but not academic achievement. *Journal of Educational Psychology*, 110(3), 309-323. <https://doi.org/10.1037/edu0000217>
- Kiral Ucar, G., Kaynak Malatyalı, M., Özdemir Planalı, G., & Kanik, B. (2023). Personality and pro-environmental engagements: The role of the Dark Triad, the Light Triad, and value orientations. *Personality and Individual Differences*, 203, 112036. 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.112036>
- Korkmaz, C. İ. (2024). Spor Yöneticileri Perspektifinden Karanlık Üçlü Kişilik Özelliği ile Toksik Liderlik Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Uluç, E. A. & Uluç, S. (ed.) (2024). *Spor Bilimleri Alanında Akademik Araştırma ve Değerlendirmeler II* içinde. Özgür Yayınları. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub452>
- Krok, D., & Tkaczyk, J. (2024). The Light vs. Dark Triad and compassion for others: The mediating role of inner harmony among teachers. *Archives of Psychiatry & Psychotherapy*, 26(3). <https://doi.org/10.12740/APP/183678>
- Kunter, M., Kleickmann, T., Klusmann, U., & Richter, D. (2015). The development of teachers' professional competence. Cognitive activation in the mathematics classroom and professional competence of teachers: *Results from the COACTIV Project*, 63-77. https://doi.org/10.1007/978-1-4614-5149-5_4
- Kurt, T. (2012). Öğretmenlerin öz yeterlik ve kolektif yeterlik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 195-227.
- Lenkov, S. L., Rubtsova, N. E., Nizamova, E. S., Lenkov, S. E., Rubtsova, N., & Nizamova, E. (2017). The Dark Triad of personality and work efficiency of kindergarten teachers. *European Proceedings of Social and Behavioral Sciences*, 33. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2017.12.20>
- Liakopoulou, M. (2011). The Professional Competence of Teachers: Which qualities, attitudes, skills and knowledge contribute to a teacher's effectiveness. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(21), 66-78.
- Maralov, V. G., & Maralova, T. P. (2024). The role of psychological capital in the development of the dark and Light Triad of personality traits in university students. *Education & Pedagogy Journal*, (2), 36-52. <https://doi.org/10.23951/2782-2575-2024-2-36-52>
- McClelland, D. C. (1993). *The Concept of Competence in Spencer, LM and Spencer, BC, 1993. Competence at Work*. John Wiley & Son. New York.

- Mertler, C. A., & Vannatta, R. (2017). *Advanced and multivariate statistical methods: Practical application and interpretation* (6rd ed.). Routledge.
- Miesera, S., & Gebhardt, M. (2018). Inclusive vocational schools in Canada and Germany. A comparison of vocational pre-service teachers' attitudes, self-efficacy and experiences towards inclusive education. *European Journal of Special Needs Education*, 33(5), 707-722.
- Mihic, S. S., Vorkapic, S. T., & Cepic, R. (2022). Teachers' Competencies for Inclusive Teaching: Relation to Their Professional Development and Personality. *European Journal of Contemporary Education*, 11(2), 446-458 <https://doi.org/10.13187/ejced.2022>
- Moshagen, M., Hilbig, B. E., & Zettler, I. (2018). The dark core of personality. *Psychological Review*, 125(5), 656-688. <https://doi.org/10.1037/rev0000111>
- Muris, P., Merckelbach, H., Otgaar, H., & Meijer, E. (2017). The malevolent side of human nature: A meta-analysis and critical review of the literature on the Dark Triad (narcissism, Machiavellianism, and psychopathy). *Perspectives on Psychological Science*, 12(2), 183-204. <https://doi.org/10.1177/1745691616666070>
- Okumus, S., & Öztürk, B. (2019). Examining the environmental self-efficacy perceptions of classroom teacher candidates in terms of various variables. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 6(2), 9-18. <https://doi.org/10.30900/kafkasegt.587686>
- Okursoy, F. T. (2016). *Öğretmenlerin özyeterlik algıları ile yaşam doyumları arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi.
- Özdemir, G., & Başar, A. İ. (2024). A Study on the Relationship between Teachers' Dark Triad Personality Traits and Organizational Cynicism Behaviours. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 14, 1068-1078. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1410217>
- Özsoy, E., & Ardic, K. (2017). Karanlık Üçlü'nün (narsisizm, Makyavelizm ve psikopati) iş tatminine etkisinin incelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 24(2), 391-406.. <https://doi.org/10.18657/yonveek.297733>
- Özsoy, E., Rauthmann, J. F., Jonason, P. K., & Ardic, K. (2017). Reliability and validity of the Turkish versions of Dark Triad Dirty Dozen (DTDD-T), Short Dark Triad (SD3-T), and Single Item Narcissism Scale (SINS-T). *Personality and Individual Differences*, 117, 11-14.
- Polatci, S., & Ülkü, T. (2023). Aydınlik ve Karanlık Üçlünün etik dışı örgütsel davranış sergileme motivasyonları: Banka personeli üzerine nitel bir araştırma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(2), 230-259. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.1245688>
- Polatci, S., & Yeloğlu, H. O. (2021). Karanlık ve Aydınlik Üçlü kişilik özelliklerinin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Journal of Organizational Behavior Review*, 3(1), 73-87.
- Sevi, B., Urganci, B., & Sakman, E. (2020). Who cheats? An examination of light and dark personality traits as predictors of infidelity. *Personality and Individual Differences*, 164(110126), 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110126>
- Streiner, D. (2003). Starting at the beginning: An introduction to coefficient alpha and internal consistency. *Journal of Personality Assessment*, 80, 99-103. <https://doi.org/10.1080/01490400.2015.1127189>
- Şahin, A. (2011). Öğretmen algılarına göre etkili öğretmen davranışları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 239-259.
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. (2020). *Çok değişkenli istatistiklerin kullanımı* (Çev. Ed. Mustafa Baloğlu). Nobel Yayınevi.
- Tekeş, B., & Bıçaksız, P. (2021). Aydınlik Üçlü (light triad) ölçeğinin psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 8(3), 535-556. <https://doi.org/10.31682/ayna.871395>
- Temelli, E., Kaya, S., Kazgan, M. H., Yılmaz, N. A., Ayar, E., & Yükseloğlu, E. H. (2021). The role of genetics in Dark Triad personality traits. *Forensic Medicine Bulletin*, 26(3), 197-204. <https://doi.org/10.17986/blm.1462>
- Ural, A. (2024). Öğretmen Rollerinin Özellikleri Üzerine Bir Çözümleme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(1), 687-711. <https://doi.org/10.37217/tebd.1396521>
- Vizek-Vidović, V., Rijavec, M., Vlahović-Štetić, V., & Miljković, D. (2014). Psihologija obrazovanja [Educational psychology]. [In Croatian]. Zagreb: IEP-Vern.
- Vorkapic, S. T., & Pelozo, I. (2017). Exploring personality traits and well-being among pre-school and primary school teachers in Croatia. *Current Issues in Personality Psychology*, 5(1), 21-31. <https://doi.org/10.5114/cipp.2017.65830>
- Wardoyo, C. (2015). The measurement of teacher's personality competence and performance using embedded model. *Journal of Education and Practice*, 6(26), 18-23.
- Yilmazer, T., Karagöz, Ş., Uzunbacak, H. H., & Akçakanat, T. (2021). Karanlık Üçlü kişilik özellikleri, psikolojik ayrıcalık, görelî yoksunluk ve işten ayrılma niyeti arasındaki ilişkiler üzerine bir araştırma. *EKEV Akademi Dergisi*. 25(86), 597-622.